

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет фінансів

Кафедра податків та фіскальної політики

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Митна справа»

на тему:

**«ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСКУ СПІЛЬНОТУ: МИТНИЙ
АСПЕКТ»**

Виконав:

студент групи ФМО-43

Бондар Роман

Керівник:

викл. Ведашенко Н.М.

Тернопіль – 2016

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Теоретичні та організаційні аспекти інтеграційних процесів.....	6
2. Прагматизм митних відносин між Україною та ЄС	14
3. Проблеми імплементації європейського досвіду в митну систему	
України	25
Висновок	43
Список використаних джерел	46

Вступ

Актуальність теми. Останніми роками у світовому розвитку визначальними стали інтеграційні процеси, які чітко відображаються й на пошуку Україною свого місця в міжнародному ринку праці. На сучасному етапі Україна визначила напрям розвитку своєї зовнішньої політики як шлях інтеграції в Європейський Союз (ЄС).

Європейський вибір України зумовлений усвідомленням інтеграції як чинника сприяння державній незалежності, національній безпеці, політичній стабільності, економічному розвитку, інтелектуальному прогресу, відновленню європейської сутності країни. Ставлячи перед собою мету інтеграції до європейських структур, Україна усвідомлює, що західним державам належить провідна роль у сучасній міжнародній системі, зокрема у світовому економічному комплексі і в міждержавних інституційних механізмах управління глобальними і регіональними процесами[1].

В Україні поетапно формуються передумови входження її економіки до глобальних та європейських економічних процесів. Створюється цілісна система національного законодавства у сфері митних відносин, формується механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом його гармонізації відповідно до норм і стандартів ГАТТ/СОТ та країн Євросоюзу. Проте інтегрування економіки України до європейського економічного простору має здійснюватись з урахуванням особливостей перехідного етапу її розвитку, а також очікуваних в найближчий час змін на європейському континенті, як геополітичних так і економічних, які пов'язані зі вступом нових країн до Європейського Союзу. Все це вимагає більш ретельного врахування впливу євроінтеграційних процесів на реалізацію національних економічних інтересів України.

На сьогоднішній день митна система України постійно перебуває у процесі становлення та вдосконалення з метою відповідності стандартам Всесвітньої митної організації (ВМО) та перспективної адаптації до європейських вимог. Прийнята 29 жовтня 2010 р. Колегією Державної митної служби України

Концепція реформування митної служби України «Обличчям до людей» спрямована на її модернізацію у напрямі відповідності міжнародним стандартам[9].

Основні положення зовнішньоекономічних пріоритетів щодо інтеграції України до Європейського міжнародного простору визначено Указом Президента України від 11.06.1998 р. № 615, де зазначається мета, а також сучасний стан адаптації митного законодавства до європейських інтеграційних процесів.

Варто також зазначити, що вже зроблені деякі кроки на зустріч імплементації вітчизняного митного законодавства, адже головною умовою інтеграції України в ЄС був вступ до Світової організації торгівлі (СОТ), який знайшов своє відображення в митному законодавстві, діяльності митної системи України та особливостях державного управління митною справою.

Метою курсової роботи є теоретичне обґрунтування та внесення практичних пропозицій щодо вдосконалення механізму митного регулювання в контексті імплементації митної системи України до європейського досвіду.

Для досягнення мети дослідження було поставлено та вирішено основні завдання:

- розкрити економічну природу процесів глобалізації, регіоналізації та інтеграції у сучасній економіці;
- визначити пріоритети і перспективи участі України в міжнародних інтеграційних процесах;
- дослідити процес розвитку економічних взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом;
- проаналізувати тенденції розвитку торговельної складової моделі україно-європейських економічних відносин в контексті розширення Євросоюзу та зміни рівня митного захисту у країнах-кандидатах;
- визначити шляхи вирішення проблем щодо реалізації європейського вектору інтеграції України;

- розробити рекомендації щодо трансформації митної політики України в умовах вступу до Світової організації торгівлі як важливого кроку на шляху інтеграції в ЄС.

Об`єктом дослідження є митна політика України в період трансформації економічних відносин між Україною та країнами ЄС.

Предметом дослідження є організаційні та економічні механізми застосування митних інструментів регулювання зовнішньої торгівлі в період розвитку інтеграційних процесів.

Методи дослідження. Методологічну основу даної роботи становлять методи теоретичного узагальнення (для дослідження процесів сучасного розвитку світового господарства), порівняння (при аналізі систем митного регулювання в Україні та ЄС), систематизації (для зведення інформаційного матеріалу у єдину систему), статистичні методи аналізу (для дослідження розвитку зовнішньоекономічної діяльності України з ЄС).

В ході дослідження було використано закони України, постанови Кабінету Міністрів України проблем регулювання зовнішньоекономічної діяльності, міжнародні економічні угоди. Інформаційною основою роботи стали статистичні дані Державного комітету статистики та Державної фіскальної служби України.

1. Теоретичні та організаційні аспекти інтеграційних процесів

Розвиток продуктивних сил країн неухильно веде до виходу цих сил на зовнішній ринок, до взаємозалежності національної економіки і зростання міжнародних зв'язків, сприяє інтернаціоналізації господарського життя. На певному етапі зближуються національні політичні й економічні структури групи країн, утворюються форми взаємодії між ними.

Однією з найважливіших організаційних форм інтернаціоналізації виробництва стала економічна інтеграція.

Економічна інтеграція являє собою процес об'єднання складових національних економік, найвищий на сучасному етапі, рівень інтернаціоналізації господарського життя. У рамках об'єднання на території країн-учасниць поглиблюється міжнародний поділ праці, ведеться інтенсивний обмін товарами, послугами, капіталами, робочою силою на особливих, пільгових в порівнянні з іншими країнами, умовах.

Одним з ключових питань про те, що відбувається на сучасному етапі у світі, які тенденції відкриваються в соціально-політичній, економічній та інших сферах людського буття є питання про інтеграцію. Саме тому виникнення ЄС було не рядовою регіональною подією в галузі міждержавного економічного співробітництва групи європейських держав, а першим великим кроком, який поставив початок відліку нової великої епохи в історії людства, основу якої склали безперервна науково-технічна революція, пришвидшений розвиток інтернаціоналізації всіх сфер життя народів і держав, зростаюча взаємозалежність у міждержавних відносинах і т.д.

Поняття "інтеграція", як і сам процес інтеграції, з'явилося в політичному словнику порівняно недавно, в 20-х рр.. нашого століття, і означало "вчення про інтеграцію". Його родоначальниками були німецькі вчені Р. Шмед, Х. Кельзен і Д. Шиндлер. Термін "інтеграція" (integrare - лат.) означає певну цілісність, структуру, вдосконалення. У цьому сенсі він застосовувався в природничих науках[14].

На нашу думку, в загальному значенні термін «інтеграція» може бути інтерпретований як стан єдності окремих диференційованих частин, входження окремого елемента в цілісність і злиття з ним.

На етапі економічної інтеграції[20]:

а) формується міжнародний господарський комплекс зі своєю структурою та органами управління. Спільні умови господарської діяльності визначаються і погоджуються всередині кожної країни, на міждержавному та наддержавному рівнях;

б) зростає можливість об'єднання різноманітних ресурсів для спільного вирішення соціально-економічних проблем;

в) основою інтеграційної діяльності є не зовнішньоторговельний обмін, а взаємодія в галузі виробництва, науки, причому на пільгових порівняно з іншими країнами умовах;

г) інтеграційне співробітництво має комплексний і довготривалий характер.

Інтеграція має декілька рівнів:

а) взаємодія на рівні підприємств та організацій (створення транснаціональних (ТНК) і багатонаціональних корпорацій (БНК));

б) взаємодія на рівні держав;

в) взаємодія на рівні партій та організацій, соціальних груп, окремих громадян різних країн;

г) інтеграційне угруповання як результат міжнародного об'єднання.

У своєму розвитку міжнародна економічна інтеграція проходить ряд етапів:

1 – зона вільної торгівлі (форма міжнародної інтеграції, при якій в країнах-учасницях скасовуються митні податки і збори, а також кількісні обмеження у взаємній торгівлі відповідно до міжнародного договору);

2 – митний союз (угода між двома і більше держав, яка передбачає встановлення спільного зовнішнього тарифу);

3 – спільний ринок (тип економічної інтеграції країн, де відбувається вільне переміщення товарів, робіт і послуг, капіталу, трудових ресурсів — через кордони країн-учасниць);

4 – економічний союз (інтеграційне об'єднання на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики);

5 – повна інтеграція (відмову від більшості політичних суверенних прав).

Кожний із наступних етапів передбачає ширшу інтеграцію і має свої особливості(табл. 1.1.).

Як правило, утворення інтеграційних об'єднань починається з простіших форм. Все залежить від того, які завдання ставлять перед собою країни – учасниці утворюваних інтеграційних об'єднань: відновлення економічного потенціалу; прискорення науково-технічного прогресу (НТП); укріплення позицій на світовому ринку чи інше.

Таблиця 1.1

Етапи міжнародної економічної інтеграції [14]

Етап	Ліквідація митних бар'єрів у взаємній торгівлі	Єдині тарифи відносно третіх країн	Вільне пересування капіталів, робочої сили	Узгодження економічної політики	Здійснення єдиної економічної політики
Зона вільної торгівлі	+	–	–	–	–
Митний союз	+	+	–	–	–
Спільний ринок	+	+	+	–	–
Економічний союз	+	+	+	+	–
Повна інтеграція	+	+	+	+	+

Для розвитку інтеграційних процесів необхідна наявність низки об'єктивних та суб'єктивних передумов, головними з яких є[8]:

а) сучасна науково-технічна революція (НТР), яка об'єктивно зумовлює формування міждержавного господарського простору з оптимальним поєднанням можливостей і потреб національних економік;

б) соціально-економічна однорідність національних господарств, що підлягають об'єднанню;

в) близькі рівні економічного розвитку країн, що інтегруються;

г) досить тривалий період і досвід взаємного економічного співробітництва групи країн;

д) цілеспрямована діяльність державних органів країн, партій, соціальних груп і класів щодо інтеграційних процесів.

У сучасній науковій літературі існують різні напрями та підходи до розуміння природи і ролі інтеграційних процесів. Тут можна виділити два теоретичних аспекти: (а) теорії інтеграційних процесів; (б) теорії і практика економічної інтеграції. Зокрема, американські представники школи функціоналізму в якості критеріїв інтеграції пропонують досвід розробки та ідеї конституцій США і Швейцарії, в яких на основі суспільної свідомості[14]. У той же час в роботі американського дослідника Д. Мітрані стверджується, що інтеграція різного рівня має місце у світових імперіях, блоках і міжнародних організаціях. При цьому вирішальними повинні бути визнані три ознаки: дієвий контроль над легітимним використанням влади, наявність спільного органу прийняття рішень і наявність центру політичної освіти належать до спільноти громадян[13].

Оскільки світові імперії, блоки і міжнародні організації по своїй природі є об'єднаннями, внаслідок якого злилися і складові цих об'єднань, за яких наявні три критерії, які вказані вченим, то дане твердження не підлягає сумніву.

Теоретична школа федералізму в Європі дотримується більш універсальних позицій в інтеграційних процесах і оцінює можливості і суперечності в їх еволюції більш об'єктивно. Її послідовники, маючи на увазі євроінтеграцію, відзначають, що вона можлива, по-перше, на основі свідомого політичного рішення урядів і народів і, по-друге, лише шляхом створення

одного або кількох нових, незалежних від безпосереднього впливу окремих держав - членів співтовариства, наднаціональних органів, яким передані певні повноваження для прийняття рішень[14].

Проаналізувавши вітчизняну наукову літературу можна зробити висновок, що інтеграція являє собою об'єктивний, багатосторонній і складний процес, навколо якого виражують суперечності, пошуки, великі фінансово-економічні, соціальні, правові, політичні та інші експерименти.

Інтеграція, якщо розглядати її стосовно етапів розвитку, є найбільш високим державно-правовим, соціально-економічним, політичним та культурним шаблоном розвитку світового співтовариства держав і народів. Якщо інтернаціоналізація підвела насамперед передовий технологічний базис під всю систему світового співтовариства, то інтеграційним процесам належить внести найбільший внесок у реформування людського суспільства хоча не можна не помітити, що на цьому шляху поки що більше проблем, ніж успіхів[4].

Інтеграційні процеси – це процес розвитку стійких економічних зв'язків та розподілу праці вітчизняних господарств, який охоплює зовнішньоекономічний обмін і сферу виробництва і веде до тісного переплетення національних господарств і створення єдиного господарського комплексу.

В цілому інтеграційні процеси виконують певні інтегруючі функції організації можна класифікувати наступним чином [20]:

1. Регіональні та міжрегіональні інтеграційні співтовариства по цілях: економічні, політико-економічні (з елементами соціального інтегрування), політичні, військово-політичні, інституційно-координаційні та ін.

2. Міжнародні урядові наднаціональні організації координуючого типу. Вони впливають на фінансово-економічне, політичне становище держав, на прийняття ними рішень у зазначених областях і т.д.

3. Міжнародні неурядові організації(профспілки, транснаціональні корпорації тощо). В умовах виникнення глобальних економічних систем в результаті інтенсифікації та диференціації міжнародного поділу праці,

глобалізації, небаченого розвитку транспортних засобів світових комунікацій, якісного і кількісного зростання обміну товарів змінилися соціально-економічне підґрунтя буття людей та умови їх міждержавного і міжнародного спілкування.

На сьогоднішній день бурхливим розвитком інтеграційних процесів на регіональному рівні створення нових моделей інтеграційних співтовариств та розширення вже існуючих.

Моделі інтеграційних співтовариств, не дивлячись на велику специфіку, а нерідко й неповторні риси і характеристики, мають у своїй основі загальні явища, які, незважаючи на інтеграційні "межі", все ж є інтернаціональними за своєю природою, що, до речі, дозволяє конкуруючим системам знаходити компроміс:, дозволяти назріваючі між ними протиріччя і т.д.

Характеристика існуючих основних моделей у світових інтеграційних процесах(складено автором):

Моделі політико-економічної інтеграції (з урахуванням соціальних аспектів)	Моделі торговельно-економічного співробітництва	Моделі міжнародних економічних надурядових організацій	Моделі політичних союзів і військових блоків
Європейський союз (ЄС)	Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ).	Генеральна угода про тарифи й торгівлю (ГАТТ)	Європейська Рада
Андська група (Латинська Америка).	Північноамериканська інтеграція (США, Канада, Мексика).	Організація економічного співробітництва та розвитку (СЕСР).	Організація Африканського єдності (ОАЄ)
Карибський "спільний ринок" (Латинська Америка)	Організація арабських країн - експортерів нафти (ОАПЕК)	Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ШКГАД)	Організація Північноатлантичного договору (НАТО).
Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)	Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК)		

Отже, ми маємо справу з диференційованими структурами (моделями), типами, формами і організаціями інтеграційних процесів, які в тому чи іншому вигляді охопили майже весь світ. Проте універсальним типом інтеграції є

політико-економічна модель, в якій міжнародна кооперація та інтернаціоналізація знаходять не тільки якісно нову, більш зрілу форму, але й нові сутнісні форми трансплантації інтернаціонального регулювання і управління на політичному та економічному рівнях всіма процесами інтегративного розвитку[14].

Розглянувши приклади вище наведених типів міжнародних інтеграційних спільнот, можна дійти висновку, що інтеграційні співтовариства безпосередньо реформують фундамент індустріального суспільства, а також є визначальним напрямом у соціально-економічному та культурно-політичному розвитку світового соціуму. У рамках інтеграційних співтовариств виникають і діють тисячі інтернаціональних урядових і неурядових організацій, які здійснюють вплив на інтегровані структури.

Сьогодні у світі нараховується близько 20 економічних спільнот. Серед них можна виділити: в Західній Європі – Європейський Союз (ЄС) і Європейську асоціацію вільної торгівлі (ЄАВТ); в Північній Америці – Північноамериканську угоду про вільну торгівлю (НАФТА); в Азіатсько-тихоокеанському регіоні – Тихоокеанське економічне співтовариство (АТЕС).

Формально датою народження Європейського співтовариства можна вважати 18 квітня 1951 р., коли шість західноєвропейських держав – Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Франція й Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) підписали у Парижі Договір про заснування Європейського співтовариства вугілля й сталі (ЄСВС)[16].

Згодом це співтовариство розширилося завдяки вступу нових держав, зміцнювалося і перетворилося в могутнє економічне угруповання. У 1973 р. до ЄЕС приєдналися Великобританія, Данія, Ірландія, в 1981 р. – Греція в 1986 р. – Іспанія, Португалія. У 90-х роках в ЄЕС нараховувалося 12 членів, ведуться переговори про вступ ще ряду країн. Одночасно з розширенням складу ЄЕС відбувається поглиблення інтеграції, що виразилося в переході від переважно торгового обміну до інтегрування організаційно-технічних сфер господарства,

включаючи організацію спільних досліджень і розробок, створення спільних програм, розробку загальних законодавств і т.д.

З 1 листопада 1993 р. після набуття чинності Маастрихтських угод офіційна назва цього угруповання – Європейський Союз[17].

Розвиток інтеграції в рамках ЄС пройшов всі етапи: від зони вільної торгівлі до економічного і валютного союзу.

В ЄС як повноправні члени Союзу входять: Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) , Франція, Італія, Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Великобританія, Данія, Ірландія, Португалія, Іспанія, Греція, Австрія, Норвегія, Швеція, Фінляндія, Люксембург, Кіпр, Словенія, Чеська Республіката ін. Після входження у [2013](#) році [Хорватії](#), ЄС нараховує 28 країн-учасників. У даний час Європейський Союз (ЄС) веде переговори п'ятьма країнами-кандидатами: Ісландія, Македонія, Сербія, Туреччина, Чорногорія.

Провідною метою Європейського Союзу (ЄС) є сприяння економічному та соціальному розвитку, основним чином через створення зони без внутрішніх кордонів, підтримку економічної і соціальної єдності, заснування економічного і монетарного союзу та введення єдиної валюти, розробку спільної оборонної політики. Головними положеннями, якими керується ЄС, є повага до національної самобутності, демократії та фундаментальних прав людини.

Членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України, оскільки воно дає змогу для реалізації національних інтересів, модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій й новітніх технологій, побудови економічно розвиненої й демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин.

2. Прагматизм митних відносин між Україною та ЄС

В умовах сьогодення для розбудови державності та економіки країни є необхідність в інтеграції України до світового економічного простору. В залежності від того, як проходитиме цей процес, залежить і можливість подальшого економічного та соціального розвитку держави як органічної підсистеми світової економіки.

Із проголошенням незалежності України в 1991 році, стало зрозуміло, що п'ята за населенням та перша за територією в Європі Українська держава є одним із ключових елементів політичної, військової, економічної, наукової та культурної співпраці Європи.

Економічна привабливість Євросоюзу для України - це насамперед можливість долучитися до високої культури ефективного ринкового господарювання і підняти до такого ж рівня власну економіку. Європа - один із масштабних платоспроможних та інноваційних ринків, освоїти й заповнити який намагаються багато країн світу, серед них США, Японія, Китай, Індія, Бразилія, Росія.

Провідні країни ЄС мають високо розвинену ефективну ринкову систему економіки, яка може стати зразком для України. Основні показники розвитку провідних країн ЄС у 5-7 разів вищі, ніж в Україні. ЄС має потужний інтелектуальний та інноваційний ресурс, який дуже привабливий для освоєння Україною. Економічні і соціальні стандарти ЄС досить високі і представляють потужний мотиваційний інтерес для досягнення Україною.

Інноваційність виробництва в ЄС перевищує 75%. З таким потенціалом євроінтеграційної привабливості не може зрівнятися ніхто. ЄС – це територія високоефективної інноваційної економіки. Середній показник ВВП на жителя в ЄС майже увосьмеро вищий, ніж в Україні, і в 2,5 раза – ніж у Росії (рис. 1). У провідних країнах ЄС рівень економічного розвитку ще вищий [10].

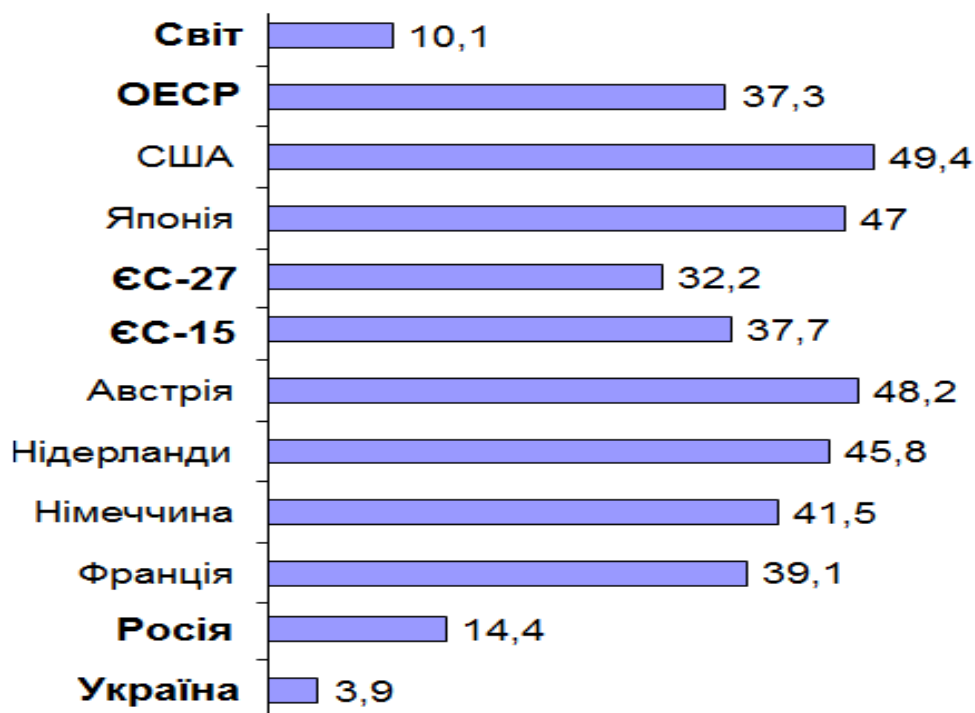

Рис. 1. ВВП на жителя, тис. дол

Провідними формами економічного співробітництва між Україною і ЄС є торгівля, інвестиційна діяльність та технічна допомога. Торгівлі належить центральне місце в загальній системі економічної взаємодії.

У 2013 році Україна займала 17-е місце серед найзначніших торгових партнерів ЄС і 14-е серед найкрупніших експортних ринків. ЄС є найважливішим торговим партнером України (27,1% із загального обсягу експорту і 33,7% імпорту в 2013 році)[2].

Табл. 2.1

Зовнішня торгівля України товарами з ЄС за 2008-2013 роки

(млн.дол. США)[7].

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Експорт	18129,5	9499,3	13051,9	17969,99	17081,26	16758,61
Імпорт	28868,4	15392,7	19101,2	25752,87	26156,39	27046,51
Сальдо	-10738,9	-5893,4	-6049,3	-7782,88	-9075,13	-10287,89
Темпи зростання	-	52,4	137,4	137,7	95,05	98,11
		53,3	124,1	134,8	101,57	103,4
Темпи приросту	-	-47,6	37,4	37,7	-4,95	-1,89
		-46,7	24,1	34,8	1,57	3,4

Згідно з даними таблиці 2.1. значно зріс рівень експорту у 2011 році та 2012 році з 13051,9 млн. дол. США до 17969,99 і 17081,26 млн. дол. США відповідно.

У 2013 році експорт товарів з України до країн ЄС становив 16,759 млрд доларів, що на 2,1% менше, ніж у 2012 році, імпорт товарів з країн ЄС - 27,038 млрд доларів, що на 3,1% більше, ніж роком раніше.

Обсяг експорту товарів до країн ЄС у 2013 році в порівнянні з 2012 роком знизився на 362,7 млн доларів, у той час як імпорт товарів з країн ЄС зріс на 812,1 млн доларів.

Головними партнерами України залишаються Польща, на яку припадає 15,2% експорту і 15% імпорту з країнами ЄС, Італія - 14,1% і 7,7%, Німеччина - 9,6% і 25% і Угорщина - 9,3% і 5,2% відповідно.

Найбільші обсяги експорту до країн ЄС становили чорні метали і вироби з них, на які припадає 26,2% загального обсягу експорту до ЄС, а також руди, шлак і зола - 10,5%, зернові культури - 10,3%, електричні машини - 9%, насіння і плоди олійних рослин - 7,4%, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки - 6,3%, деревина та вироби з деревини - 3,6% (рис. 2).

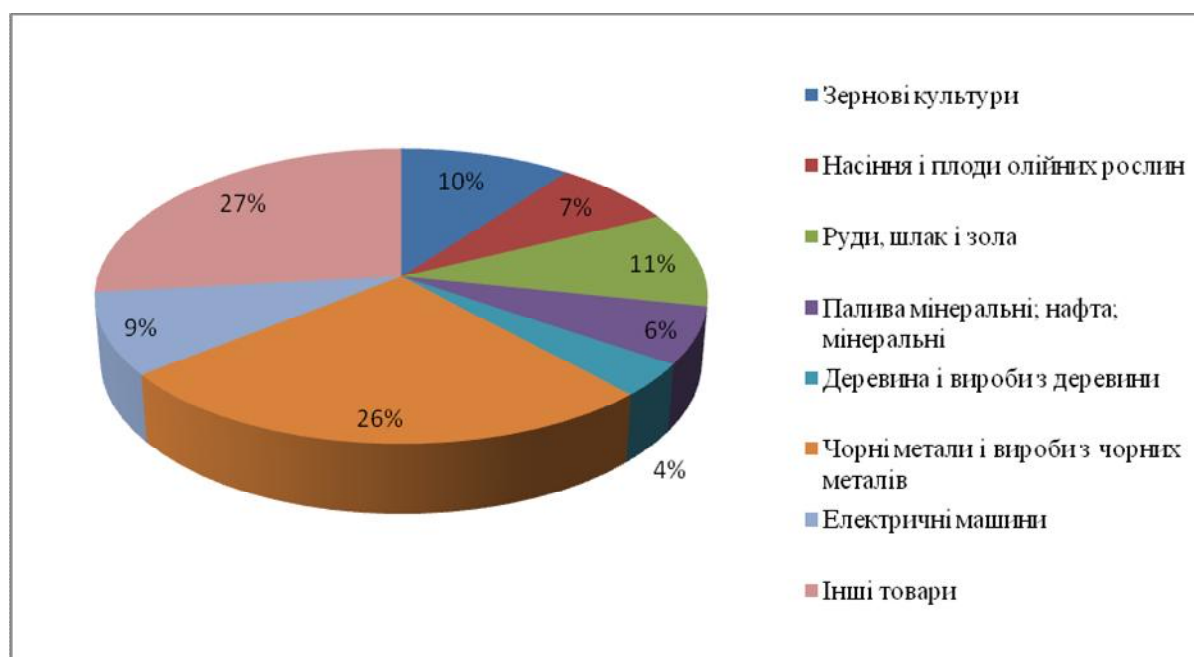

Рис. 2. Обсяги експорту до країн ЄС[7].

Найбільші надходження імпорту з країн ЄС припадають на механічні машини - 12,6%, а також на палива мінеральні, нафту і продукти її перегонки -

11,2%, засоби наземного транспорту, крім залізничного, - 10,2%, фармацевтичну продукцію - 8,6%, електричні машини - 6,9%, пластмаси та полімерні матеріали - 6,6%, папір і картон - 4,2%.

Табл. 2.2.

Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС за 2008-2013 роки

(млн.дол. США)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Експорт	4066,3	3020,5	3188,7	3609,8	3841,3	4297,1
Імпорт	3836,8	3042,0	3023,5	3394,9	3698,9	4252,6
Сальдо	229,5	-21,5	165,2	214,9	142,4	44,5
Темпизростання	-	74, 3 79, 3	105,6 99,4	113,2 112,3	106,4 109	111,9 115
Темпиприросту	-	-25,7 - 20,7	5,6 0,6	13,2 12,3	6,4 9	11,9 15

Обсяги експорту послуг з країнами ЄС в 2013 році становили 4,297 млрд доларів, імпорту - 4,252 млрд доларів, що на 9,3% і 12,4% відповідно більше показників 2012 року.

Питома вага експорту послуг країнам ЄС у загальному обсязі в 2013 році зросла на 0,8 процентних пункту - до 29%, імпорту на 0,7 процентних пункту, до 54,5%.

Обсяги обороту товарами та послугами з країнами – членами ЄС у I кварталі 2014 року зросли порівняно з аналогічним періодом 2013 року на 13,73% та склали 7,29 млрд. дол. США.

При цьому обсяги експорту товарів та послуг зросли в порівнянні з 2013 роком на 10,14% та склали 3,04 млрд. дол. США, а імпорт товарів та послуг зріс на 16,44% і склав 4,25 млрд. дол. США.

Експорт українських товарів до ЄС було значно лібералізовано завдяки Генералізованій системі преференцій (ГСП), можливість використання якої ЄС надав Україні з 1993 року. У 2012 році коефіцієнт використання ГСП сягнув значного рівню в 74% щодо відповідних товарів. Україна, яка завдяки ГСП здійснює імпорт преференційних статей до ЄС на суму 2,2 мільйона євро, займає 9-е місце серед найрезультативніших користувачів цієї системи.

Преференційні статті імпорту є різноманітними та складаються з такої продукції, як, наприклад, хімікати, рослинні олії, мінеральна сировина, кольорові метали, машинне устаткування і засоби механізації. Крім того, на деяку продукцію встановлене ЄС мито для країн, що мають статус найбільшого сприяння (КНС), вже дорівнює нулю (українські експортери можуть продавати на ринку ЄС близько 42% усієї сільськогосподарської продукції без обкладання митом)[8].

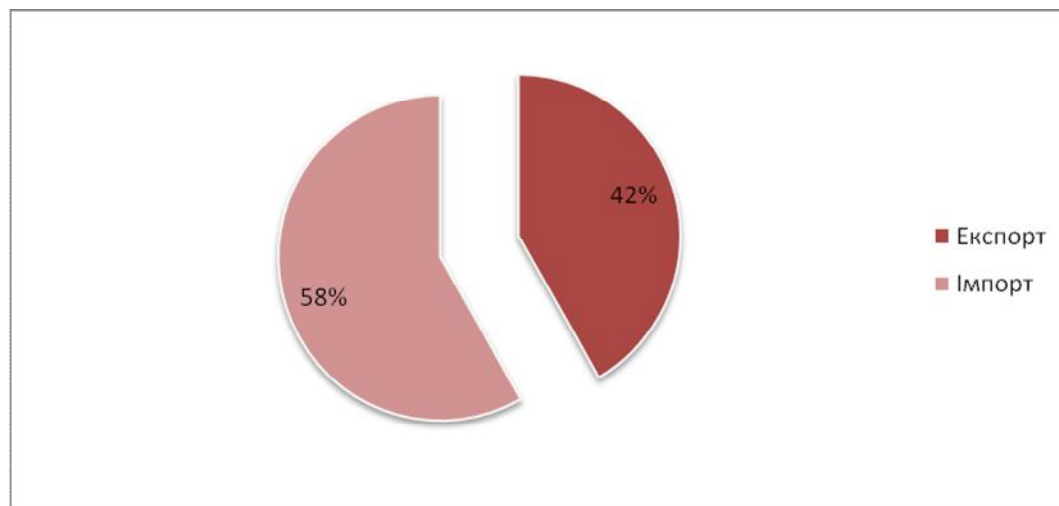

Рис. 2.3. Частка експорту та імпорту до ЄС товарів та послуг українського походження за 2014 рік

Як ми бачимо на рисунку 2.3, за результатами аналізу показників зовнішньої торгівлі товарами та послугами України за I квартал 2014 року Європейський Союз був одним з найбільших зовнішньоторговельних партнерів України (поряд з країнами СНД). Так, частка ЄС у загальному зовнішньоторговельному обороті товарами та послугами України з країнами світу склала 28,24% (СНД – 40,37% відповідно). При цьому, частка експорту до ЄС-27 товарів та послуг українського походження становила 23,58%, а імпорту з ЄС – 32,89% відповідно.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну станом на 01.04.2014 р. з країн-членів ЄС склав 31532,9 млн. дол. США, що становить 78,8 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в українську економіку. Приріст прямих іноземних інвестицій, здійснених в українську

економіку у період з 01.04.2013 по 01.04.2014 з країн-членів ЄС 2908,2 млн. дол. США [2].

Відповідно до рисунку 2.4 серед країн ЄС перше місце за обсягами інвестицій в Україну посідає Кіпр (9105,1 млн. дол.); друге місце посідає Німеччина (6644,4 млн. дол.); третє місце - Нідерланди (3841,0 млн. дол.).

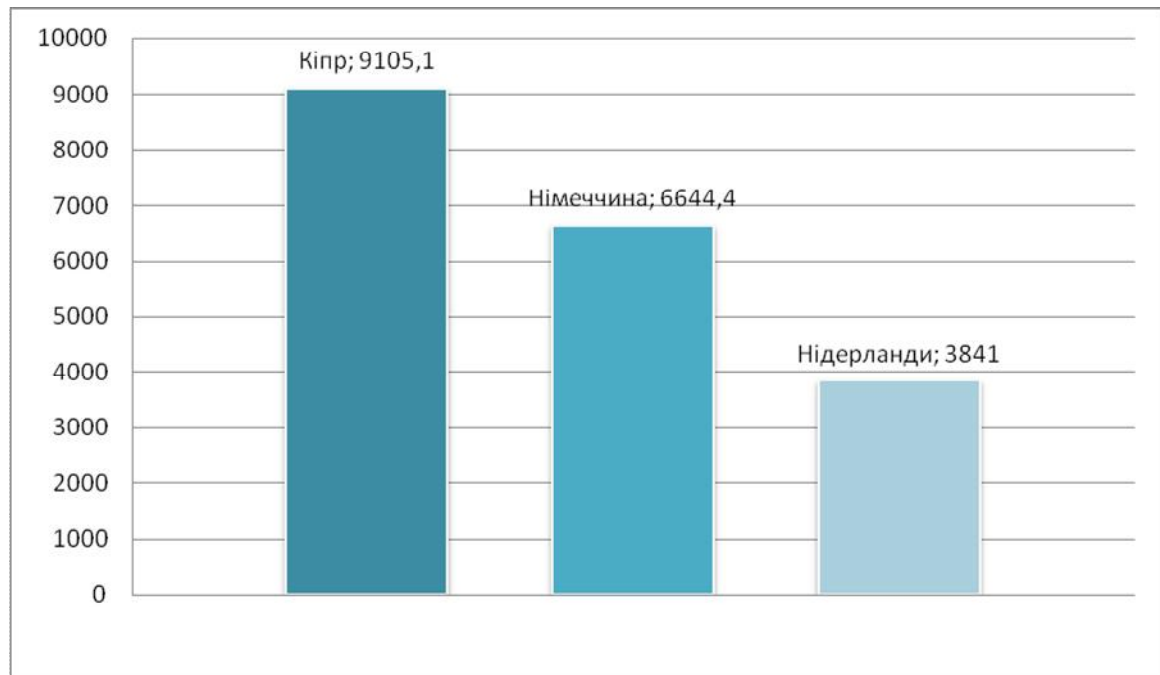

Рис. 2.4. Інвестиції в Україну серед країн ЄС (млн. дол.)

На сучасному етапі вибір Європейським Союзом політики сусідства стосовно України визначається наявним значним відокремленням народного господарства країни від сучасних тенденцій економічного розвитку на європейському континенті.

Варто також звернути увагу на те, що Україна все ще не стала для ЄС вагомим торговим партнером: частка України в торгівлі товарами ЄС становить в імпорті в 1993 р. — 0,2 %, у 2013 р. — 0,4; в експорті — 0,3 та 0,6 відповідно; у торгівлі послугами ЄС усього 0,2 % у 2013 р. Взаємна торгівля має, в основному, міжгалузевий і міжкласний технологічний характер, що значно звужує матеріальну основу реальної економічної інтеграції. Не варто заперечувати, що Україна все ще знаходиться осторонь основних міжнародних інвестиційних потоків, у т. ч. європейських.

Серед західних концепцій розвитку інтеграції однією з найвпливовіших залишається концепція поділу процесу економічної інтеграції на стадії, кожна з

яких має відповідні ознаки й передбачає подальше її поглиблення та поширення на нові сфери. До таких стадій відносяться зона вільної торгівлі (ЗВТ), митний союз, спільний ринок, економічний союз і повна інтеграція. Інтеграція розпочинається зі створення ЗВТ [18].

Формування повноцінної зони вільної торгівлі (ЗВТ) - це довготривалий процес, адже ця вільна зона буде створюватися поступово впродовж перехідного періоду, максимум десять років, починаючи з дати набрання чинності угодою про асоціацію.

Постає питання, що може дати Україні ЗВТ з ЄС, і які ризики несе зона для економіки?

Угода про вільну торгівлю з державами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) – Ісландією, Ліхтенштейном, Норвегією, Швейцарією, що набула чинності 1 червня 2012 року, заклала основу для формування великого економічного простору[5].

Цією угодою було передбачено встановлення нульових ставок митних платежів і прирівняних до них податків або їх значне зменшення на велику групу товарів українського походження при експорті до країн-членів ЄАВТ, передусім щодо експорту продукції хімічної промисловості, інгредієнтів для косметичних виробів.

За договором про ЗВТ між Україною та ЄС, її складниками стануть: збереження квот на безмитний експорт з України до ЄС більшості видів аграрної та промислової продукції, безмитний імпорт більшості видів продукції агропромисловий комплекс (АПК) до України з ЄС, скасування в ЄС субсидій на експорт аграрної продукції до України, перехідні періоди для лібералізації ввізних мит та лібералізація торгівлі послугами в Україні, перехід на європейські стандарти і сертифікати.

Характерною рисою зони вільної торгівлі між Україною та ЄС є комплексний підхід у наближенні галузевого українського законодавства і нормативних актів щодо сільського господарства до відповідних стандартів ЄС [19].

Це сприятиме усуненню нетарифних бар'єрів у торгівлі і забезпечить розширений доступ для українських експортерів на ринок ЄС. Можливим є ввезення товару до ЄС без обмежень, але за ставкою чинного імпортного мита поза тарифною квотою.

За оцінками українських учених, унаслідок підписання угоди про ЗВТ Україна зможе безмитно постачати в країни ЄС 1,6 млн. тонн зерна. Передбачено поступове збільшення обсягів квот протягом п'яти років до 2 млн. тонн[24].

Квота на ввезення в ЄС пшениці встановлена в розмірі 950 тис. тонн, після чого вона буде збільшена до 1 млн. тонн, ячменю – 250 тис. тонн із збільшенням до 350 тис. тонн, кукурудзи – 400 тис. тонн і 650 тис. тонн через п'ять років[9].

Нині Україна експортує зернові до ЄС на загальних умовах, тому виділення персональної квоти для України можна розглядати як позитивний факт.

Табл. 2.3.

Експорт зернових з України в 2000-2013 рр., тис. тон [7].

Значення	Пшениця	Ячмінь	Кукурудза	Всі зернові	Всі зернові
Середнє за останні 10 років (2004-2013 рр.)	1275	142	1304	2773	13625
Середнє за останні 5 років (2009-2013 рр.)	1633	125	2292	4094	19410
Імпортне мито в ЄС (на вересень 2014 р.)	95 євро/т	93 євро/т	0	-	-
Імпортна квота по пільговому миту (12 євро/т) в ЄС, тис. т в рік	2378 – треті країни + 734 – Канада, США та інші	307	278	-	-
Квота в ЄС після підписання угоди	950	250	400	1600	-
Квота в ЄС через 5 років	1000	350	650	2000	-

Так, у 2012 – 2013 маркетинговому році тарифна квота на ввезення пшениці середньої і низької якості в ЄС для третіх країн, куди входить Україна, становить 2 378 тис. тонн. Квоти для США і Канади – 572 тис. тонн і 38 тис. тонн відповідно.

У межах даних квот діє преференційна ставка імпортного мита в розмірі 12 євро за тонну, але в 2012–2013 роках через дефіцитний баланс зернових у країнах Європейського Союзу (ЄС) вона була нульовою. Поставки пшениці понад обсяг квоти потрапляють під дію ставки ввізного мита в розмірі 95 євро за тонну.

Після підписання угоди про зону вільної торгівлі (ЗВТ) Україна зможе експортувати 1 млн. тонн пшениці у межах персональної тарифної квоти. Якщо буде необхідно, то українські експортери зможуть скористатися квотою для третіх країн за пільговою ставкою ввізного мита – 12 євро за тонну, що дозволить поставити ще 1 млн. тонн збіжжя. Сумарно обсяг імпорту пшениці до ЄС на пільгових умовах може досягти 2 млн. тонн. Це задовільний результат, оскільки 2012 року з України до ЄС було ввезено 1,4 млн. т, у 2013 році – 94 тис. т, а 2011 року – 2,3 млн. т [7].

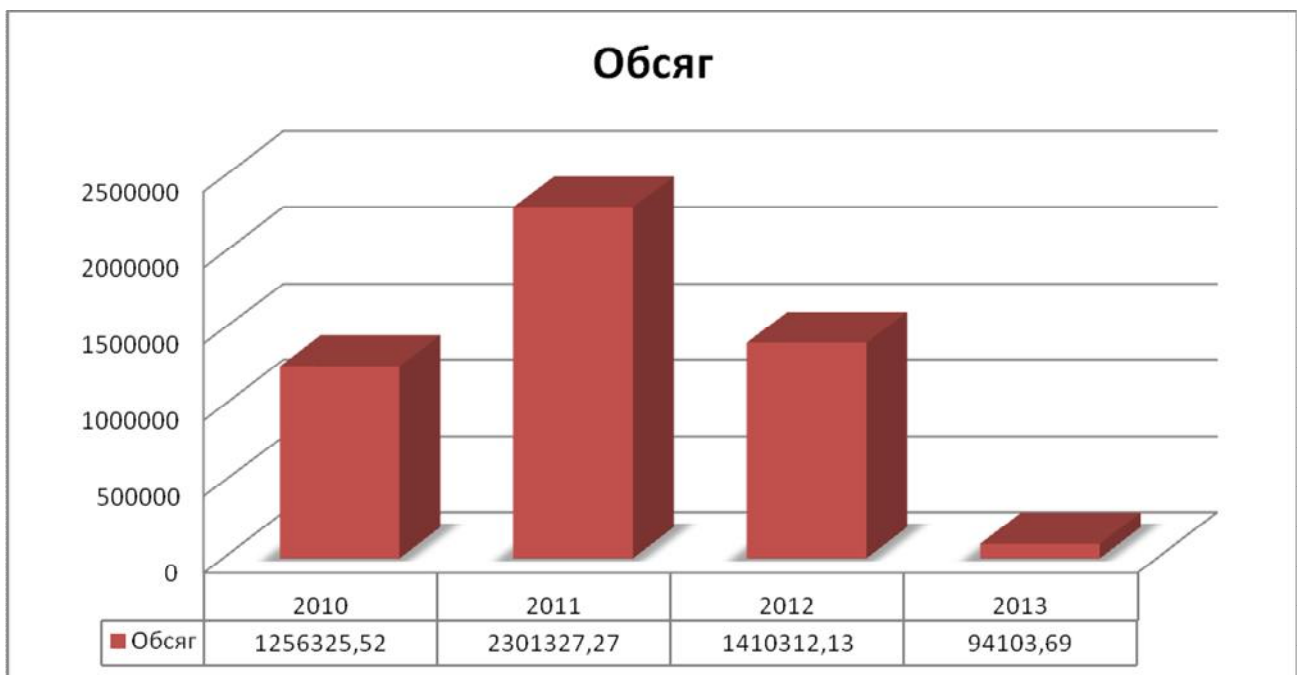

Рис. 2.5. Обсяг імпорту пшениці до ЄС

Із зменшенням захисту внутрішнього ринку на кордоні внаслідок початку дії ЗВТ з ЄС саме фактичний рівень цін на сільськогосподарські товари буде визначальним чинником при формуванні споживчого попиту на продукти харчування з боку населення країни і з боку української промисловості.

Формування зони вільної торгівлі на принципах СОТ повинне розглядатися як найвища планка інтеграційних процесів на пострадянському просторі. Переступивши цю межу, Україна може опинитись у ситуації, що докорінно змінить геополітичну парадигму держави, її стратегічний курс на європейську інтеграцію. Зона вільної торгівлі є найвищим рівнем відносин у межах СНД, при якій Україна може в перспективі претендувати на членство в Європейському Союзі. Вільна торгівля – це довіра і цивілізовані способи ведення справ. На превеликий жаль, в учасників ЗВТ СНД довіра один до одного дуже мала, більше прагнення бачити васала, конкурента, а не партнера. В Україні ще не навчилися вести чесний рівноправний діалог[11].

Майбутня зона вільної торгівлі між Україною та ЄС не вимагає перегляду існуючих договорів про вільну торгівлю України з іншими країнами. Україна може мати одночасно зону вільної торгівлі з Росією та Європейським Союзом, а також утворювати в майбутньому нові зони вільної торгівлі.

Визначені в угоді про вільну торгівлю напрями співробітництва України та Європейського Союзу (ЄС) у секторі є підґрунтям програм фінансування національних проектів міжнародними організаціями. Зокрема, таким проектом може бути створення в Україні центральноевропейського газового хабу на базі своїх підземних сховищ газу. Він актуально вписується в сучасну політику ЄС щодо створення нової цільової моделі газового ринку ЄС, яка дозволить знизити ціни на газ для країн Східної Європи та Балтії на 20 – 30%[12].

Такого ж ефекту слід очікувати й Україні. Крім того, газовий хаб з'ясує питання диверсифікації постачання газу до України і дасть змогу залучити більше інвестицій у модернізацію газотранспортної системи [9].

Також відповідно до інтеграції України з ЄС передбачається гармонізація законодавства України з ЄС у сферах, де ще не відбулися

реформи. Це конкуренція та державна підтримка, інвестиційний клімат і фінансові послуги, охорона довкілля та енергетика.

Усі країни-члени СОТ, серед них і Україна, ЄС і Росія, приєдналися до угоди про технічні бар'єри в торгівлі. Її головна вимога полягає в тому, щоб національна система не створювала бар'єрів для міжнародної торгівлі, не перешкоджала імпорту і не формувала упередженого ставлення до окремих експортерів [23].

Макроекономічні показники свідчать про невисокий рівень економічного розвитку України в цілому, зниження обсягу ВВП, невелику частку країн ЄС в експорті України та відносно низький рівень прямих іноземних інвестицій. За цими показниками Україна суттєво відстає не тільки від країн ЄС, а й від країн Центральної та Східної Європи. Кардинальна зміна якісних та кількісних показників соціально-економічного розвитку України є головною передумовою приєднання країни до Європейського Союзу.

На сьогоднішній день Європейський Союз та Україна мають спільний кордон і як безпосередні сусіди будуть посилювати свою політичну та економічну взаємопов'язаність. Розширення дає можливість для України та Європейського Союзу розвивати якомога тісніші відносини, що виходитимуть поза рамки співробітництва до поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Європейський Союз та Україна сповнені рішучості посилити свої відносини та сприяти утвердженню стабільності, безпеки і добробуту. Такий підхід заснований на спільних цінностях, спільній власності та диференціації. Це сприятиме подальшому зміцненню нашого стратегічного партнерства.

3. Проблеми імплементації європейського досвіду в митну систему України

Найкращим способом реалізації національних інтересів України, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин – інтеграція з Європейським Союзом. Європейська інтеграція - єдиний шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС, зміцнення стабільності демократичної політичної системи та її інститутів, забезпечення прозорості національного законодавства.

Прийняття Митного кодексу України, ринкові перетворення, вибір європейського шляху розвитку зумовили реформування всіх інститутів митного права з метою приведення митно-правової вітчизняної системи у відповідність до міжнародних норм і стандартів та максимального наближення їх положень до реалій митного простору сьогодення. Це досить тривалий процес, розрахований на значний строк. Передусім його метою є забезпечення відповідності митного законодавства України зобов'язанням, що випливають із договорів про співробітництво нашої держави з питань митної справи. У світлі вимог Європейського Союзу щодо стратегії митної політики визначаються система й організація діяльності органів митної служби (ст. 12-18). Чітко регулюються принципи взаємовідносин митних органів та їх посадових осіб з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами та громадянами (ст. 26 – 29). У митному кодексі були закріплені принципово нові положення щодо міжнародного співробітництва з питань митної справи (ст. 34 – 37). Спираючись на світовий досвід, законодавець визначив у ньому систему оперативного зв'язку між митними органами України й митними органами суміжних іноземних держав (ст. 38) та ін. [14].

У зв'язку з розширенням ЄС, перед Україною відкриваються потенційні можливості забезпечити в перспективі нову якість своєї присутності на ринку Європейського Союзу - повну інтеграцію до структур його єдиного ринку із застосуванням режиму чотирьох свобод (вільного пересування людей, товарів, послуг і капіталів) та спільної політики в ряді ключових галузей економіки.

Реалізація цих можливостей значною мірою залежатиме від їх конкретизації у спільному Плані дій України та ЄС, успішності врегулювання торговельних суперечностей у відносинах України з Європейським Союзом.[11].

Шляхом виконання Плану дій в рамках Європейської політики сусідства Європейський Союз та Україна прийняли рішення працювати разом, щоб не допустити появи нових розподільчих ліній в Європі.

Цей План дій є важливим новим кроком у цьому процесі. Він охоплює часові рамки у три роки. Його імплементація допоможе реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво (УПС) як діючої основи співробітництва України та ЄС та сприятиме і підтримуватиме мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур. Імплементація Плану дій значно наблизить українське законодавство, норми та стандарти до законодавства Європейського Союзу. Він також закладе міцну основу для подальшої економічної інтеграції, включаючи через спільні зусилля у напрямку Зони вільної торгівлі ЄС – Україна після вступу України до СОТ, на основі ухвалення та реалізації економічних та торговельних норм та правил, які сприятимуть посиленню торгівлі, інвестування та зростання. План дій сприятиме розробці та реалізації стратегій та заходів, спрямованих на забезпечення економічного зростання та соціального зближення, зростання життєвого рівня та захисту навколишнього середовища, забезпечуючи тим самим досягнення довгострокової цілі сталого розвитку.

Європейська політика сусідства відкриває нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва[17]:

- ✓ перспектива просування за рамки партнерства до значного рівня інтеграції, включаючи участь у внутрішньому ринку ЄС та можливість для України брати зростаючу участь у ключових аспектах політичних програм Європейського Союзу;
- ✓ розширення рамок та поглиблення політичного співробітництва;
- ✓ можливість наближення законодавства в економічній сфері, відкриття економік одна одній та подальше зменшення кількості торговельних бар'єрів, що стимулюватиме інвестиції та зростання;
- ✓ збільшена фінансова підтримка: надання ЄС фінансової допомоги Україні сприятиме виконанню заходів, які визначені у даному документі. Крім того, Європейська Комісія розробляє новий Європейський інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП).

ЄІСП надаватиме допомогу Україні, у сфері транскордонного та міжрегіонального співробітництва між Україною та державами-членами ЄС. Також через Європейський інвестиційний банк надаватиметься підтримка проектам, що потребуватимуть інвестицій у інфраструктуру.

- ✓ можливості поступового відкриття або збільшення участі у певних програмах Співтовариства, що сприятиме розвитку культурних, освітніх, технічних, наукових зв'язків, а також зв'язків у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- ✓ підтримка в адаптації законодавства до норм та стандартів ЄС, включаючи через надання технічної допомоги, обмін досвідом між державними службовцями (twinning) та цільові консультації і підтримку через механізм обміну інформацією про технічну допомогу (ТАІЕХ);
- ✓ поглиблення торговельних та економічних відносин, включаючи перегляд передумов створення Зони вільної торгівлі після вступу України до СОТ
- ✓ буде розглянута можливість укладення нової посиленої угоди, рамки якої буде визначено за результатами досягнення цілей цього Плану дій та

загального розвитку відносин Україна – ЄС. Доцільність нових договірних зобов'язань розглядатиметься у належний час.

Проте розширення ЄС створило не тільки нові можливості, але й нові ризики (ймовірність настання певних несприятливих подій, які можуть настати, і в результаті яких можуть виникнути збитки, майнові втрати), зокрема:

1. скорочення обсягів торговельних операцій внаслідок денонсації договорів між Україною і країнами Балтії про вільну торгівлю після їх вступу до ЄС;

2. послаблення конкурентних позицій (зокрема, в сегменті сільськогосподарської продукції) українських експортерів на ринках нових членів ЄС через поширення на останніх торговельного режиму ЄС стосовно імпорту з третіх країн[17];

3. Обнулення (до 95%) експортних мит на українські товари та жорстке квотування решти видів товарів, які є ключовими позиціями українського експорту;

4. Зниження рівня тарифного захисту промислових товарів, який сьогодні в Україні здебільшого вищий, ніж у Євросоюзі, насамперед в автомобільній галузі, та лібералізації імпорту легкових автомобілів;

5. Запровадження ЄС для України дискримінаційної системи тарифних квот на дуже низькому рівні.

Швидкість прогресу у відносинах буде повністю залежати від зусиль України та конкретних досягнень у виконанні зобов'язань щодо спільних цінностей.

З метою підвищення ефективності присутності України на ринку ЄС, необхідно кардинально змінити нинішні структурні характеристики вітчизняної економіки; особливо важливим є значне піднесення рівня розвитку високих технологій та включення України до глобального високотехнологічного обміну; важливу роль може відіграти реалізація потенціалу в галузі транзиту енергоносіїв, авіаційних транспортних перевезень та ін.

Динамічно розвивається торговельно-економічне співробітництво між Україною та Європейським Союзом. Як ми бачимо на рис. 2.3 та рис. 3.1 стабільно зростають двосторонній зовнішньоторговельний оборот та прямі іноземні інвестиції з країн ЄС в українську економіку.

Рис. 3.1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в українську економіку, у % до загального обсягу

Нині розширений Євросоюз – найбільший зовнішньоторговельний партнер України: 32,8 відсотка від загального зовнішнього товарообігу України. У товарній структурі зберігаються тенденції до експорту нашою країною переважно сировинних і базових товарів та імпорту з Європейського Союзу промислової, машинобудівної, а також хімічної продукції з більшою часткою доданої вартості [19].

З метою сприяння діяльності стратегічних іноземних інвесторів в Україні необхідно

- поліпшити інформаційне обслуговування іноземних інвесторів, просувати українські проекти і програми за кордон шляхом проведення інвестиційних семінарів і видання спеціалізованих інформаційних бюлетенів;*
- створити єдину спеціалізовану державну структуру для концентрації та поширення інформації про можливість інвестування в Україні;*
- розробити та впровадити концепцію залучення іноземних інвестицій до депресивних регіонів України;*
- відновити дію стимулів у межах Спеціальних економічних зон (СБЗ) та ТПР, спрямованих на формування високотехнологічного, у т. ч. експортного, потенціалу України.

Успішному розвитку митних відносин України з ЄС сьогодні перешкоджає складний комплекс негативних внутрішніх і зовнішніх чинників. До них належать насамперед наступні[21]:

1. Відсутність необхідних структурних перетворень в українській економіці, через що товарний обмін між Україною та ЄС відбувається переважно на міжгалузевій основі, що істотно звужує матеріальну базу реальної економічної інтеграції.

2. Обмеженість надійного джерела та потенціалу розвитку експортних можливостей - стійкого платоспроможного внутрішнього ринку.

3. Слабкі позиції України у сфері високих технологій: одне запатентоване технологічне рішення створює в середньому в дев'ять разів меншу вартість високотехнологічного експорту, ніж у країнах ЄС.

4. Недостатній рівень розвитку сучасної інфраструктури, особливо інформаційної і транспортної, та видів діяльності, що підтримують присутність українських виробників на зарубіжних ринках.

5. Невисокий рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників, їх товарів і послуг та економіки країни в цілому.

6. Недостатня гармонізованість національних стандартів України з міжнародними та європейськими: лише близько 17% національних стандартів гармонізовані зі стандартами ЄС.

7. Обмежувальний режим доступу українських експортерів до окремих сегментів ринку ЄС, що значною мірою зумовлюється ненаданням Україні статусу країни з ринковою економікою: застосовуються обмеження на імпорт українських сталеливарних виробів, окремих видів сільськогосподарської продукції, вживаються за дискримінаційними процедурами антидемпінгові заходи, практично закритий доступ українських виробників до європейських ринків високотехнологічної продукції.

8. Відсутність масштабних інвестицій в економіку України з боку провідних європейських ТНК, що унеможлиблює входження українських виробників до їх міжнародних розподільчих систем, а відтак - ефективне

проникнення на висококонкурентні ринки найбільш розвинутих країн, особливо в сегментах, пов'язаних з високотехнологічними виробами та ін.

Загалом ефективній діяльності українських компаній на ринку ЄС перешкоджає складний комплекс негативних чинників як торговельно-політичного, так і структурно-економічного плану. Ці недоліки вкорінені в проблемах міжнародної конкурентоспроможності українських виробників та стратегіях їх корпоративного розвитку[20].

Можна зробити висновок, що подолання зазначених недоліків вимагає системного підходу, яке може бути досягнуте тільки внаслідок радикальних структурних перетворень в українській економіці, якісного поліпшення державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист національних економічних інтересів на зарубіжних ринках і насамперед - на пріоритетному для неї ринку ЄС

В умовах нинішньої зовнішньополітичної ситуації основна мета України передусім полягає в економічному співробітництві з Європейським Союзом, яке необхідно ефективно та швидко розвивати. У зв'язку з цим ефективними й результативними стали відносини України з Європейською асоціацією вільної торгівлі. Нагадаємо, Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ) є зоною вільної торгівлі, що об'єднує митні території чотирьох європейських країн, котрі не вступили до Європейського Союзу, зокрема, Республіки Ісландія, Князівства Ліхтенштейн, Королівства Норвегії та Швейцарської Конфедерації. Зона вільної торгівлі забезпечує країнам-членам режим вільної торгівлі товарами та послугами, а також гарантує вільний рух капіталів і фізичних осіб. [2].

Україна поставила за мету інтегруватися до ЄАВТ, розглядаючи її як інструмент інтеграції до Євросоюзу. ЄАВТ та Україна підписали 2010 року Спільну декларацію про співпрацю. Переговори щодо угоди про вільну торгівлю між чотирма державами ЄАВТ (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія) і Україною були розпочаті в Києві ще 21 квітня 2009 року. Угоду

про створення зони вільної торгівлі між нашою державою та країнами ЄАВТ було підписано 24 червня 2010-го. Це перша преференційна угода України після її вступу до СОТ у 2008 році [21].

Вступ України до зони вільної торгівлі з перспективою подальшого отримання статусу члена ЄС, безумовно, викличе негативну реакцію з боку Росії, яка може як ускладнити, так і скоротити машинобудівний експорт з України як елемент ультиматуму для вступу до Митного союзу.

У цьому випадку можливі втрати від скорочення експорту до Росії та деяких країн СНД, за оцінками Український вибір –євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади вітчизняних науковців, можуть становити до 40% від сучасного рівня зовнішньої торгівлі продукцією машинобудування.

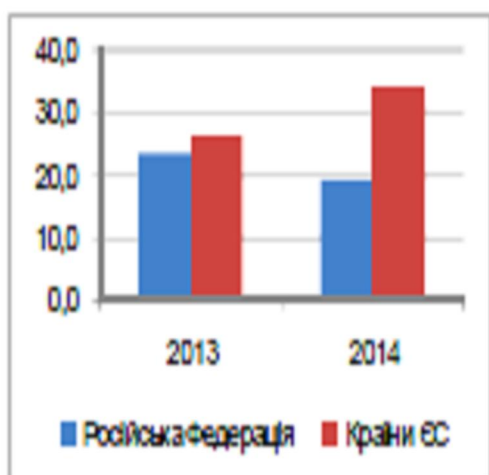
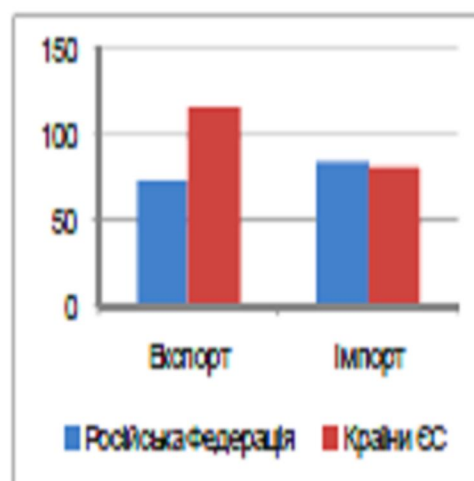

Рис. 3. 2. Частка українського експорту до країн ЄС та Російської Федерації у загальному об'ємі експорту у січні-вересні 2013 та 2014 років відповідно, %

10 місяців 2014 року у порівнянні з аналогічними показниками 2013 року, %

Рис. 3.3. Індекси зростання/падіння вартості українського експорту до країн ЄС та Російської Федерації за

Європейська спільнота, навіть якщо вона з турботою поставиться до нашого експорту, не зможе компенсувати таких втрат за рахунок своїх ринків. Основна причина в тому, що за технічним рівнем і якістю продукції українське машинобудування перебуває на значно нижчому рівні[13].

Приєднанню нашої держави до ЄС найближчим часом заважає низка чинників. Це, зокрема, низький рівень життя в Україні – 15 відсотків від середнього показника по ЄС, незначна частка України в закордонній торгівлі ЄС (лише 0,4 відсотка). Частка українського експорту дорівнює 5 відсоткам від того, що припадає на середнього мешканця ЄС, а частка закордонних інвестицій у перерахунку на одного українця становить від 1 до 2 відсотків порівняно з показником Євросоюзу [3].

Тобто існує величезна різниця між економічними рівнями нашої держави та ЄС. Це негативно впливає на формування та здійснення державної політики, яка дедалі більше націлена на обслуговування корпоративних інтересів вузького кола адміністративно-економічних груп.

За сукупними оцінками вітчизняних експертів, для безболісного вступу до ЄС Україні бажано збільшити ВВП до 300 млрд. дол. США, а сукупний обсяг прямих іноземних інвестицій має досягти майже 80 млрд. дол. США. Для подолання відчутного розриву в обсягах ВВП на душу населення між Україною та членами ЄС щорічні темпи зростання ВВП повинні бути на рівні не менше 6–7 відсотків, а товарообіг повинен становити не 33, як нині, а як мінімум 60 відсотків[19].

Приблизні розрахунки ВВП на майбутній період розвитку України показують, що за збереження наявної тенденції необхідного рівня обсягу ВВП на рік буде досягнуто лише у 2019–2020 роках. На жаль, економічні й фінансові кризи, сплески яких цілком імовірно протягом наступних років, можуть віддалити цей термін на невизначений час. Це також вказує на необхідність поетапної інтеграції України до ЄС. Можна стверджувати, що поки Україна буде перебувати на нижчому щаблі технологічного прогресу, ніж Європа, у її

торговельних відносинах з Європою буде домінувати імпорт. Проте не слід забувати, що залишається режим ЗВТ з СНД та кожною окремою країною, якого ніхто не скасовував і не збирається цього робити.

Підписана Угода про зону вільної торгівлі з Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ) сприятиме подальшому зміцненню економічних зв'язків, торгівлі й інвестиціям між обома сторонами. Цей всеохоплюючий документ є важливим кроком у проведенні урядом України програми реформ, яка має на меті подолання негативних наслідків глобальної економічної та фінансової рецесії, забезпечення відновлення сталого розвитку національної економіки. Угода є одним з найголовніших здобутків членства України у СОТ та збігається з євроінтеграційними прагненнями нашої держави. Ефективна реалізація угоди сприятиме інтеграції України до європейського економічного, а отже й політичного простору[25].

Події наприкінці 2013 року сильно вплинули на стосунки офіційного Києва та Брюсселю. Так, непідписання Угоди про асоціацію 28 листопада на саміті в Вільнюсі Європарламент назвав однією з основних «втрачених можливостей» у взаємовідносинах. Ще більшу загрозу для зближення України з Європою створили протистояння влади із прихильними до євроінтеграції опозицією та мирними громадянами. Європейський парламент засудив такі дії в спеціальній резолюції, США та чиновники ЄС припустили застосування санкцій проти української влади[2].

27 червня 2014 року у Брюсселі було підписано економічну частину Угоди про асоціацію з ЄС за участі президента України Петра Порошенка. Економічна частина Угоди передбачає глибоку економічну інтеграцію України з ЄС, а також створення глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

16 вересня Верховна Рада ратифікувала Угоду про асоціацію України з Євросоюзом, проте Європейський Союз ухвалив про тимчасове відтермінування застосування зони вільної торгівлі Україна-ЄС до 31 грудня 2015 року,

натомість ЄС на цей період продовжить автономні торгівельні преференції для українських товарів, забезпечивши їх доступ на європейський ринок [24].

Залежно від політичного діалогу й соціально-економічних умов розвитку, Україна може стати офіційним членом ЄС вірогідно в період 2015–2019 рр. [1]. Наприклад, у випадку Польщі процес розгляду заявки тривав лише три з половиною роки. Варіант Хорватії є ще цікавішим для України. Лідери ЄС недвозначно натякали цій країні, що «передчасна» подача заявки може зіпсувати її відносини з Євросоюзом і пропонували почекати до 2007 року. Проте Хорватія подала заявку 21 лютого 2004 року, навіть до набуття правочинності Договором про асоціацію (лютий 2005 р.), а 14 квітня того ж року Рада ЄС відправила її на оцінку до Єврокомісії. 20 квітня 2004 року Європейська комісія оголосила свою позицію: Хорватія готова до початку переговорів про членство в ЄС. У червні 2004-го Рада ЄС погодилася з цією пропозицією, визнала країну кандидатом і вирішила розпочати переговори про членство вже в березні 2005-го. Але можлива й версія «турецького варіанта», коли розгляд заявки затягуватиметься через, наприклад, незавершеність політико-адміністративної реформи, збереження високого рівня корупції, проблеми з незалежністю судової влади тощо[23].

Основними шляхами розв'язання проблеми входження до єдиного європейського ринку виступають: диверсифікація українського експорту; отримання статусу країни з ринковою економікою від самого ЄС; гармонізація законодавства України з європейськими нормами як необхідна умова створення зони вільної торгівлі.

Подальша динаміка відносин України з Європейським Союзом потребує[20]:

- досягнення відповідних якісних характеристик, макроекономічної стабілізації та підвищення ефективності економіки нашої держави;
- дотримання умов, необхідних для вступу до ЄС;
- упровадження європейських норм і стандартів в економіку, соціальну політику, освіту, науку й техніку;

- адаптації українського законодавства до правових норм ЄС;
- розвитку та вдосконалення регіональної інтеграції, встановлення та поглиблення прямих контактів із державами-членами й кандидатами в члени Євросоюзу.

Слід зазначити, що нині Україна має зробити серйозні та відповідальні кроки. Україна мусить позбутися своєї одвічної меншовартості. Тільки наступальна політика – гарант сили і стабільності.

Очевидно, що сучасні слабкі євроінтеграційні позиції України та її невідповідність політичним і економічним критеріям для вступу до ЄС є законним результатом непослідовності і зволікання у здійсненні реформ - роки тупцювання на місці залишили Україну позаду тих країн Центральної і Східної Європи, які наполегливо здійснювали складні ринкові перетворення. Домінування "декларативної" і брак "імплементаційної" культури в органах виконавчої влади, слабка інституційна і функціональна закріпленість пріоритетності політики європейської інтеграції у повсякденній діяльності Уряду, неефективні механізми міжвідомчої координації і моніторингу виконання ухвалених рішень, низький рівень фахової підготовки і знань державних службовців навіть вищої ланки того, що стосується європейської інтеграції, негативно впливають на реалізацію Угоди про партнерство і співробітництво та Стратегії інтеграції до ЄС.

ВИСНОВКИ

Під час написання курсової роботи ознайомилась з сучасним станом зовнішньоекономічних зв'язків України із країнами ЄС, проаналізувала стан і динаміку розвитку товарообігу з цими країнами, розкрила проблеми, перешкоджаючі розвитку співпраці, збільшенню об'ємів торгівлі.

З'ясувала, що європейська інтеграція - це магістральний напрям розвитку континенту, який визначить як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі.

Для України інтеграція до Євросоюзу - це рух держави до стандартів реальної, діючої демократії та цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового господарства. При цьому наголошується, що швидкість прогресу у відносинах буде повністю залежати від зусиль України та конкретних досягнень у виконанні зобов'язань щодо спільних цінностей. Саме тому органи державної влади повинні врахувати всі зобов'язання, що взяла на себе держава перед ЄС і відповідно до них, розробити ефективну зовнішньоекономічну політику, впровадити її у життя, і лише після цього розраховувати на досягнення бажаних результатів.

У перебігу інтеграції в європейську спільноту Україна не може не враховувати тенденцій, які спостерігаються у сферах міжнародної торгівлі й митної справи: а) зростають обсяги міжнародної торгівлі та поступово ліквідуються торгівельні бар'єри; б) підвищується увага до імпорту з метою захисту здоров'я і безпеки населення, охорони навколишнього природного середовища; в) митна служба відіграє особливу роль у процесі боротьби з різноманітними правопорушеннями; г) активно запроваджується принцип вибірковості митного контролю; д) покращується інформаційне забезпечення в сфері митної діяльності на базі високопродуктивних інформаційних систем і єдиних стандартів обміну даних тощо.

Першочерговими заходами України на шляху інтеграції до Європейського Союзу визначено:

- завершення технічного оформлення отримання Україною від ЄС статусу країни з ринковою економікою;
- проведення переговорів щодо надання Україні преференцій у торгівлі з ЄС на основі Генеральної системи преференцій ЄС та укладення преференційних угод про торгівлю товарами і послугами;
- забезпечення виконання центральними органами виконавчої влади планів адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, європейських стандартів технічного, санітарного, фітосанітарного, ветеринарного, екологічного регулювання, захисту прав споживачів;
- у рамках щорічних планів дій щодо реалізації пріоритетних положень Програми інтеграції України до ЄС та Плану дій Україна-ЄС розробити спеціальний розділ стосовно створення належних інституційних та інфраструктурних передумов діяльності наших компаній на ринку ЄС;
- внесення у план дій України та Євросоюзу положень про скасування з боку ЄС дискримінаційних інструментів торговельного режиму щодо України, а також про її участь в економічних і науково-технологічних програмах ЄС;
- надання міністерствами і відомствами, які є розпорядниками бюджетних коштів, переваг національним компаніям при розміщенні держзамовлення на програмні продукти та інформаційно-телекомунікаційні послуги;
- вивчення передумов створення зони вільної торгівлі з ЄС та необхідних передумов для початку переговорів із цього питання відразу після набуття, Україною членства в СОТ;
- впровадження заходів із регулювання експорту капіталу з метою полегшення для українських компаній їхньої постійної комерційної присутності за кордоном; вжиття заходів, спрямованих на істотне збільшення легальних інвестицій українських компаній у країни-члени ЄС з метою переважного спрямування їх на розвиток відповідних маркетингових і сервісних мереж та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників;

- вивчення питання про можливість включення України в єдині європейські системи телекомунікацій, маючи на увазі ефективне використання українського потенціалу в галузі послуг із запуску ракетних носіїв;

- проведення переговорів із Європейською асоціацією з акредитації стосовно взаємного визнання результатів оцінки відповідності продукції вимогам безпеки;

- проведення парламентських слухань з питань дотримання Україною положень базових конвенцій Міжнародної організації праці (МОП), яке є умовою для надання ЄС так званих соціальних преференцій в рамках чинної Генеральної системи преференцій; з цією ж метою — здійснення моніторингу отримання в Україні прав громадян у сфері соціально-трудова відносин, визначених ратифікованими конвенціями МОП; включення його результатів у щорічну доповідь уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

- розробка регіональних програм нарощування експортного потенціалу конкурентоспроможних продукції і послуг, надання особливої уваги прикордонному співробітництву та використанню переваг участі в діяльності єврорегіонів.

Список використаних джерел

1. Артёмов І. В. Проблеми і перспективи входження України в Європейський Союз. – Ужгород: Ліра, 2013. – 384 с.
2. Відносини України з ЄС. Міністерство закордонних справ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm>
3. Гемі Дорота, Вонгровська Марія, Журавські вельГраєвськіПшемислав. Доповідь євроатлантичної асоціації «Україна ближче до Заходу» з передмовою Голови ЄАА Броніслава Коморовського. – <http://www.sea-ngo.org/seango/publikacje/raport%BUkr%5D.doc>
4. Гончарук А. Регіональна торговельно-економічна інтеграція України та ЄС: стан, проблеми і перспективи / А. Гончарук, О. Усенко // Міжнародна економічна політика. - 2011. - №12-13. - С.98-132.
5. Двостороння торгівля між Україною та ЄС. Делегація Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/trade_relation/bilateral_trade/index_uk.htm
6. Демократія та економіка: досвід вибору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/ru/article/pochta-dnya/demokratiya-i-ekonomika-opyt-vybora>
7. Держкомстату України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>
8. Динаміка торгівлі Україна-ЄС за 2013 р. і 2014 р. (перший квартал). Верховна Рада України. Комітет з питань європейської інтеграції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/control/uk/publish/article;jsessionid=6DC4AB62D6A74EE3ECBF266636710204?art_id=52069&cat_id=44792
9. ДоротичС. І. Механізми державного управління процесами адаптації митної системи України до європейських вимог. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21

ID=&Image_file_name=DOC/2011/11DSIDEV.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

10. Євроінтеграція: економічна цілеспрямованість і історичний вибір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrudprom.Ua/digest/Evointegratsiya_ekonomicheskaya_tselesoobraznost_i_istoricheskiy_vibor.html 08/8/388884
11. Єфремов Олександр: На шляху євроінтеграції історична роль належить українському парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://partyofregions.ua/ua/news/5225ab79c4ca428918000065>
12. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. Делегація Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/trade_relation/free_trade_agreement/index_uk.htm
13. Клочко В. Зовнішньоторговельні відносини України в умовах посилення інтеграційних зв'язків // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 11. - С. 141-155.
14. Митний кодекс України – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=92-15
15. Мітрані Д. Перспективи інтеграції. Функціоналізм: теорія і практика в галузі міжнародних відносин. Редактори А. J. R. Groom і Р. Taylor. - Лондон: Лондонська університетська преса, 1975 - С. 72 - 78.
16. Модели современных интеграционных процессов. // Н. Е. Овчаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.xserver.ru/user/msipr/>
17. План дій Україна-Європейський Союз. Урядовий портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=17977185&cat_id=17976903
18. Право Європейського Союзу: Підручник / За ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер. – 2011. – 704 с.
19. Резнік Н. П. Український вибір – євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади / Н. П. Резнік // [Проблеми міжнародних відносин](#) . - 2014. Вип. 8. - С. 282-301. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pmv_2014_8_19.pdf

20. Ситник С. Євроінтеграція та європеїзація: проблеми управління[текст] / Світлана Ситник // Віче. – 2013. – №20. – С. 11.
21. Смирнова К. В. Європейська інтеграція та Україна. – Право України. – 2012. – № 4. – С. 153–158.
22. Солонінко К. С. Міжнародна економіка: Навчальний посібник / - К.: Кондор, 2010.- 380 с.
23. Суть і головні передумови міжнародної економічної інтеграції. Наукова бібліотека «Буковина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,36/catid,208/id,9834/
24. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
25. Україна – ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integraciyi-.html>
26. Экономическая теория / Под ред. А. И. Добрынина: Учеб. – СПб: СПбГУЭФ, 1997. – 480 с.].